

**Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova**

MD-2033, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

**Ministry of Education and Research of
the Republic of Moldova**

MD-2033, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

Nr. 08/5-09/4897 din 04 07 2025
La nr. 03/845 din 03.06.2025

Consiliului pentru egalitate

Mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 180
of. 404, MD - 2004
Tel: (022) 212 817
E-mail: info@egalitate.md

CERERE

*privind retragerea Avizului Consultativ din 15 mai 2025
cauza nr. 150/20*

La 06 iunie 2025, Ministerul Educației și Cercetării a recepționat Avizul Consultativ din 15 mai 2025, emis de către Consiliul pentru egalitate pe cauza nr. 150/20, inițiată la sesizarea dlui Sergiu Dudnic prin care acesta a reclamat faptul că denumirea disciplinei „Istoria Românilor” are un caracter discriminator în raport cu alte grupuri etnice din Republica Moldova și încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români.

I. Considerente generale

1. În temeiul art. 12 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/2012, Consiliul a decis emiterea Avizului consultativ, cu formularea următoarelor concluzii:

1.1. Populația Republicii Moldova este formată din mai multe grupuri etnice și conform Liniilor Directorii de la Ljubljana privind integrarea societăților diverse, educația este un mijloc principal de menținere și transmitere a elementelor esențiale ale identității și unul dintre cele mai eficiente modalități de promovare a contactului și înțelegerii interculturale, precum și a unui sentiment de identitate civică. (...) Denumirea „Istoria Românilor” poate alimenta disensiunile interetnice și obstrucționa eforturile de construire a unei societăți coezive, multietnice, în care toți cetățenii se simt reprezentați în narațiunea istorică națională, contrar spiritului art. 26 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 3 lit. a) din Convenția UNESCO privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului;

1.2. (...) art. 10 alin. (2) al Constituției recunoaște dreptul cetățenilor la păstrarea și dezvoltarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase, acest drept nu ar trebui

să se materializeze printr-o denumire de disciplină obligatorie care marginalizează implicit identitatea altor grupuri etnice, subminând unitatea poporului;

1.3. (...) denumirea unei discipline școlare are rolul de a reflecta sintetic conținutul acesteia și este primul element cu care elevii se întâlnesc. Încă din titlul său, disciplina școlară „Istoria Românilor” subliniază doar un singur grup etnic din Republica Moldova, fapt care poate diminua simțul demnității și, astfel, afecta dezvoltarea personalității elevilor ce aparțin altor grupuri etnice (non-români).

1.4. De asemenea, folosirea denumirii „Istoria Românilor” poate fi interpretată în detrimentul recunoașterii și includerii istoriei și contribuțiilor celorlalte grupuri etnice din Republica Moldova, astfel precum indică Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței în Recomandarea de ordin general nr. 10 și Recomandările de la Haga, care sugerează o abordare mai cuprinzătoare a istoriei, reflectând diversitatea. Astfel, o denumire și un Curriculum de istorie, care se concentrează exclusiv pe o singură identitate etnică, ignorând sau minimalizând contribuțiile și perspectivele altor grupuri etnice prezente în Republica Moldova ar putea contraveni principiului unei viziuni echilibrate a istoriei și promovării educației incluzive. Mai mult decât atât, denumirea disciplinei, care face referire doar la un grup etnic ar putea crea un sentiment de inegalitate sau excludere pentru elevii din rândul minorităților etnice, generând resentimente, contrar obiectivelor de combatere a intoleranței și asigurării coeziunii sociale.

1.5. Consiliul notează că, chiar dacă Ministerul Educației susține că s-a ținut cont de recomandările internaționale privind predarea istoriei, care pledează pentru o abordare multiaspectuală și evitarea naționalismului excesiv, denumirea însăși a disciplinei „Istoria Românilor” contravine acestui spirit. *Ea sugerează o narațiune istorică preponderent etnocentrică, chiar dacă conținutul include referiri la minorități.*

1.6. (...) Consiliul conchide că denumirea disciplinei școlare „Istoria Românilor” reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice.

1.7. Consiliul recomandă Ministerului Educației și Cercetării revizuirea denumirii disciplinei „Istoria Românilor”, în scopul adoptării unei denumiri neutre din punct de vedere etnic și să contribuie la consolidarea unei societăți incluzive, bazate pe recunoașterea și valorificarea diversității.

Analizând raționamentele expuse de către Consiliul pentru egalitate în susținerea concluziilor formulate, precum și procedura emiterii Avizului Consultativ, Ministerul Educației și Cercetării consideră că acesta a fost emis cu încălcarea normelor de drept, iar formularea concluziilor are la bază elemente de fapt și de drept eronate, ceea ce determină retragerea Avizului din următoarele considerente.

II. Emiterea Avizului cu încălcarea procedurii stabilite de Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și Legea nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate

2.1. Potrivit art. 13 alin. (1) din Legea nr. 121/2012, procedura de constatare a existenței sau inexistenței faptei de discriminare se inițiază de membrii Consiliului din oficiu sau

la cererea victimei, inclusiv la cererea sindicatelor, asociațiilor obștești, precum și a altor persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și care reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia se presupune că a fost comisă fapta discriminatorie.

2.2. Stabilește art. 15 alin. (4) din Legea menționată mai sus că, în urma examinării plângerii, Consiliul adoptă o decizie motivată cu majoritatea voturilor membrilor săi.

2.3. Totodată, din conținutul pct. 19 coroborat cu prevederile pct. 21 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/2012, în exercitarea atribuțiilor de prevenire și eliminare a discriminării și de asigurare a egalității tuturor persoanelor care se consideră victime ale discriminării, Consiliul adoptă decizii, avize consultative, acte de constatare, acorduri de conciliere și alte acte, avizele consultative fiind adoptate cu privire la conformitatea proiectelor de acte normative cu standardele în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității.

2.4. În prezentul caz, Consiliul pentru egalitate a emis Aviz consultativ în temeiul art. 12 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 121/2012, care stabilește că acesta are atribuții de a elabora recomandări de ordin general în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității.

2.5. Cauza nr. 150/20 a fost inițiată la plângerea cetățeanului Sergiu Dudnic, iar finalitatea acesteia urma să constituie o decizie motivată, adoptată în modul prevăzut de lege, și nu un Aviz consultativ care, potrivit normelor juridice menționate supra, urmează a fi emis în alte cazuri decât cel examinat în speță.

2.6. Totodată, deși Consiliul pentru egalitate arată că respectivul Aviz constituie o recomandare de ordin general în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității, acest fapt contravine conținutului Avizului. Or, la pct. 4.17 se arată că, „(...) denumirea disciplinei școlare „Istoria Românilor” reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice”, ceea ce constituie o constatare a discriminării, iar la pct. 4.18, „Consiliul recomandă revizuirea denumirii disciplinei „Istoria Românilor” (..)” ceea ce constituie o recomandare concretă, revizuirea denumirii unei discipline concrete.

2.7. Astfel, deși Consiliul a emis Avizul consultativ în temeiul atribuției de elaborare a recomandărilor de ordin general în prevenirea și combaterea discriminării, în prezentul caz, atât constatarea formulată de către Consiliu, precum și recomandarea acestuia nu se încadrează în specificul unei recomandări de ordin general și încalcă natura juridică a unui Aviz consultativ. Or, consiliul a emis în concluzia sa o constatare în concret – discriminare directă și, totodată, arată denumirea unei discipline concrete și măsuri concrete ce urmează a fi îndeplinite de către Ministerul Educației și Cercetării, și anume revizuirea denumirii disciplinei în scopul adoptării unei denumiri neutre, ceea ce nu poate fi încadrat în ordinea unui Aviz cu un caracter general.

2.8. Includerea în conținutul Avizului a constatării privind existența discriminării directe și a unei recomandări concrete adresate Ministerului Educației și Cercetării, și anume revizuirea denumirii disciplinei „Istoria Românilor”, Avizul fiind un act pentru care legea nu prevede o procedură concretă de contestare, lipsește Ministerul Educației și Cercetării de un remediu efectiv, iar, în consecință, încalcă principiul liberului acces

la justiție, garantat de art. 20 din Constituția Republicii Moldova și dreptul la un remediu efectiv, protejat de art. 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Prin emiterea unui aviz consultativ în locul unei decizii formale, Consiliul a eludat garanțiile procesuale prevăzute de lege. În mod obișnuit, o plângere individuală soluționată printr-o **decizie motivată** poate fi contestată în instanță, asigurând părților dreptul la un remediu efectiv. Însă, calificând actul final drept „aviz consultativ”, Consiliul s-a sustras procedurii de contestare judiciară, privând Ministerul Educației și Cercetării de posibilitatea de a supune controlului de legalitate constatarea și recomandarea formulate. O asemenea abordare contravine principiilor statului de drept, întrucât nicio autoritate publică nu poate, prin simpla redenumire a unui act, să îngreuească accesul la justiție și să evite verificarea legalității propriilor acțiuni.

III. Emiterea Avizului cu încălcarea termenului prevăzut de Legea nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate

3.1. Potrivit materialelor cauzei, petiția dlui Sergiu Dudnic a fost înregistrată sub nr. 1526 la 09.10.2019.

3.2. În articolul „Istoria Românilor” – discriminatorie? Consiliul pentru egalitate recomandă Ministerului Educației schimbarea denumirii disciplinei școlare. „Contextul sesizării este evident politic”¹ se arată că, „Sesizarea pe acest subiect a fost depusă încă în 2020. Președintele Consiliului pentru egalitate, Ian Feldman, a declarat pentru ZdG că examinarea a durat până în mai 2025, deoarece Consiliul a cerut efectuarea unei expertize pe marginea acestui subiect de la Centrul pentru educație și cercetare din Ontario, Canada, cu care Consiliul are acord de colaborare. El a mai spus că a urmat perioada de pandemie de COVID-19, care a făcut la deciziile să se ia mai lent, iar răspunsul de la centrul din Canada a fost recepționat în luna mai 2023. La 16 iunie 2023 au expirat mandatele membrilor Consiliului de egalitate, din care făcea și el parte. „Noi am hotărât să examinăm dosarele curente, iar dosarele istorice să le lăsăm pentru viitoarea componență a Consiliului”. Noii membri ai Consiliului au fost numiți în martie 2024. „Componența nouă a Consiliului s-a ocupat de lichidarea restanțelor”, a mai argumentat Ian Feldman faptul că avizul pe o sesizare din 2020 a fost dat abia în 2025. El a mai spus că poziția Ministerului Educației a fost solicitată doar în august 2020, nu și în prezent.”

3.2. Relevăm că, în conformitate cu art. 15 alin. (1) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, plângerea se examinează în termen de 90 de zile, iar în cazul în care aceasta se referă la un volum complex de informații ori sunt necesare consultări suplimentare, examinarea poate fi prelungită cu cel mult 60 de zile, cu informarea părților.

3.3. În prezentul caz, examinarea cauzei nr. 150/20 s-a desfășurat într-un termen de 5 ani și 6 luni. Din conținutul articolului Ziarului de Gardă desprindem că, Președintele

¹ <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/istoria-romanilor-discriminatorie-consiliul-pentru-egalitate-recomanda-ministerului-educatiei-schimbarea-denumirii-disciplinei-scolare-contextul-sesizarii-este-evident-u/> accesat la 26 iunie 2025, ora 16:45

Consiliului de egalitate motivează extinderea termenului de examinare prin faptul solicitării unei expertize internaționale și expirarea mandatului membrilor Consiliului, fapt ce nu constituie temei legal pentru prelungirea termenului până la 5 ani, or legea stabilește un termen imperativ în interiorul căruia urmează a fi examinată plângerea - 90 de zile din momentul depunerii acesteia, cu posibilitatea prelungirii termenului cu cel mult 60 de zile, în cazul în care complexitatea cazului sau necesitatea unor consultări suplimentare determină acest fapt. De asemenea, remarcăm că, deși procedura a fost prelungită nejustificat, Consiliul nu a solicitat reînnoirea punctului de vedere al Ministerului Educației și Cercetării în fazele finale ale examinării cauzei. Or, poziția Ministerului a fost solicitată în perioada anilor 2019-2020, nefiind actualizată ulterior. A ignora evoluțiile survenite pe parcursul a aproape cinci ani și a nu oferi Ministerului Educației și Cercetării oportunitatea de a prezenta date sau argumente noi reprezintă o încălcare a principiului contradictorialității și poate afecta corectitudinea concluziilor trase.

3.4. Totodată, deși se menționează că a fost solicitată expertiza Centrului pentru educație și cercetare din Ontario, Canada, concluziile expertizei nu au fost expuse în conținutul Avizului consultativ al Consiliului, iar aceasta nu a fost anexată la Avizul consultativ și/sau adusă la cunoștința Ministerului Educației și Cercetării. Tot în contextul duratei excesive a procedurii, subliniem lipsa de transparență în administrarea expertizei externe invocate. Or, odată ce Consiliul s-a bazat pe concluziile Centrului pentru Educație și Cercetare din Ontario (Canada), era obligatoriu ca rezultatele acestei expertize să fie comunicate părților și analizate în motivarea soluției. Nefiind îndeplinită această cerință, Ministerul Educației și Cercetării a fost lipsit de posibilitatea de a examina sau comenta un element probator central, ceea ce aduce atingere principiului egalității armelor și dreptului la apărare.

3.5. Menționăm că, termenul stabilit de lege pentru examinarea plângerii este o prevedere imperativă și constituie o garanție procesuală a părților. Totodată, potrivit pct. 53 lit. b) din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, la examinarea plângerii urmează a fi respectat principiul celerității, or prelungirea procedurii de examinare a plângerii pe o durată de peste 5 ani – mult peste termenul imperativ prevăzut de lege – a generat insecuritate juridică, contrar cerinței de examinare a plângerii în termen **rezonabil** și al asigurării celerității.

IV. Constatarea discriminării directe prin stabilirea unor circumstanțe de fapt eronate

4.1. Conform art. 40 alin. (4) din Codul educației, Curriculumul pentru învățământul general se aprobă de Ministerul Educației și Cercetării. Potrivit Deciziei nr. 22 din 05.07.2019 și a Ordinului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019 a fost aprobat Curriculum național pentru disciplina „Istoria Românilor și Universală”. Menționăm că, aprobarea Curriculumului disciplinelor școlare, inclusiv stabilirea denumirii disciplinei constituie o atribuție a Ministerului Educației și Cercetării, investit cu competențe în acest sens. Astfel că, Ministerul Educației și Cercetării, în limitele competențelor sale și în scopul aplicării legii a aprobat

Curriculumul pentru disciplina „Istoria Românilor și Universală” printr-un act administrativ legal și valid.

4.2. În Avizul său, Consiliul a constatat că denumirea disciplinei „Istoria Românilor” reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice și recomandă Ministerului Educației și Cercetării revizuirea denumirii disciplinei „Istoria Românilor” în scopul adoptării unei denumiri neutre din punct de vedere etnic și să contribuie la consolidarea unei societăți incluzive, bazate pe recunoașterea și valorificarea diversității. La examinarea cauzei, Consiliul pentru egalitate a analizat discriminarea directă prin prisma unei denumiri eronate a disciplinei. În întreg conținutul Avizului se arată că denumirea ar fi „Istoria Românilor”, deși, conform cadrului normativ, aceasta a fost denumită „Istoria Românilor și Universală”, ceea ce conferă o altă semnificație, și nu cea stabilită de către Consiliu, și anume raportarea la un singur grup etnic. Subliniem că omiterea sintagmei „și Universală” de către Consiliu nu este o chestiune de nuanță, dar una de substanță. Titulatura completă, stabilită prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019, este **„Istoria Românilor și Universală”**, ceea ce indică explicit abordarea integrată a istoriei naționale în context mondial. Prin ignorarea acestei denumiri oficiale, Consiliul și-a fundamentat analiza pe o premisă factuală greșită, viciind astfel concluziile **Avizului consultativ**. De altfel, includerea termenului „Universală” în denumire a fost tocmai modalitatea prin care s-a asigurat caracterul cuprinzător și nediscriminatoriu al disciplinei - aspect complet neglijat în raționamentul Consiliului.

4.3. Or, se arată în Analiza formulată la Avizul Consiliului pentru egalitate de către Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova că, denumirea disciplinei „Istoria Românilor și Universală” are următoarele semnificații:

„a) Istoria Românilor trebuie studiată în relație cu istoria întregii lumi, incluzând aspectele comune tuturor oamenilor, indiferent de apartenența lor etnică/națională - și invers, „Istoria Universală” trebuie să reflecte și contribuția românilor. În acest sens, prima semnificație a denumirii disciplinei „Istoria Românilor și Universală” este următoarea: „Istoria Românilor” în conexiune cu evenimentele istorice din alte țări.

b) Atunci când predarea istoriei se concentrează asupra realităților specifice Republicii Moldova într-o anumită perioadă, cel de-al doilea sens al termenului *universal* – „care se referă la toate ființele sau lucrurile luate în considerație într-un caz dat” impune analizarea „Istoria Românilor” în legătură cu istoria altor etnii/naționalități care locuiesc în Republica Moldova. Astfel, a doua semnificație a denumirii disciplinei „Istoria Românilor și Universală” este: *Istoria românilor* în relație cu evenimentele istorice care privesc alte comunități etnice din Republica Moldova. Acest al doilea sens presupune, în mod necesar, includerea în curriculum a faptelor istorice relevante pentru toate grupurile etnice, ceea ce conferă disciplinei un caracter incluziv, și nu discriminatoriu. Această abordare reflectă fidel diversitatea și pluralismul societății Republicii Moldova.”

4.4. Susține Consiliul pentru egalitate în recomandarea de revizuire a denumirii că aceasta ar trebui să contribuie la recunoașterea și valorificarea diversității, criteriu întrunit de atât de denumirea disciplinei, precum și de conținutul Curriculumului, pe care Consiliul omite să îl analizeze. Or, nu denumirea unei discipline abordată singular va asigura înțelegerea diversității istorice a popoarelor lumii și va înlătura prejudecățile, ci tocmai conținutul acesteia. În Curriculumul național, Istoria Românilor și Universală se arată că, „Istoria românilor și universală, fiind o disciplină școlară obligatorie din aria Educație socioumanistică, este orientată prioritar spre înțelegerea trecutului propriului popor și a diversității tradițiilor culturale și istorice ale popoarelor lumii pentru a evita prejudecățile și a încuraja toleranța și comunicarea/colaborarea eficientă între oameni. Elevilor le vor fi formate atitudini și valori de apreciere a rolului și semnificației persoanelor cu care interacționează direct sau indirect, indiferent de apartenența lor etnică, religioasă, gen etc., excluzând astfel ura rasială, xenofobia sau antisemitismul. Educația istorică reprezintă unul dintre cele mai importante și actuale aspecte, care contribuie la formarea/dezvoltarea calităților cetățeanului activ și responsabil, fiind axată pe ideea teoriei constructiviste, în care învățarea este o construcție și nu o însușire de informații transmise și receptate pasiv.”² Astfel, constatăm că, abordarea Consiliului la examinarea cauzei, și anume de a analiza prin prisma discriminării directe denumirea disciplinei, cu omiterea conținutului Curriculumului disciplinei și obiectivelor trasate, inclusiv cel al orientării spre înțelegerea istoriei atât a propriului popor, dar și a altor grupuri etnice/popeare, a admis constatarea eronată a unei discriminări directe pe criteriu de origine etnică. Mai mult, sistemul educațional actual oferă pârghii suplimentare pentru valorificarea patrimoniului istoric al minorităților naționale. În instituțiile cu predare în limbile minorităților (de exemplu, în școlile alolingve), există discipline distincte în care se studiază **istoria și cultura** fiecărei comunități etnice reprezentative. Astfel, elevilor minoritari li se asigură posibilitatea de a-și cunoaște propria istorie în cadrul școlii, complementând trunchiul comun reprezentat de disciplina „Istoria Românilor și Universală”. Această abordare - curriculum comun incluziv, combinat cu studierea specifică a istoriei minorităților - reflectă respectarea recomandărilor internaționale. De exemplu, **Recomandările de la Haga** ale OSCE privind educația minorităților prevăd că statele trebuie *“să cuprindă în planurile și programele de învățământ predarea istoriei și tradițiilor diferitelor minorități naționale care trăiesc pe teritoriul lor”*. Prin urmare, cadrul educațional din Republica Moldova deja realizează acest deziderat, evidențiind angajamentul Ministerului Educației și Cercetării de a recunoaște și valorifica diversitatea în procesul educațional.

4.5. În motivarea constatării de discriminare directă, Consiliul indică la pct. 4.8 și 4.9 din Avizul consultativ datele recensământului populației din anul 2014 și 2024, susținând că analiza acestora arată că grupul majoritar etnic în Republica Moldova sunt moldoveni, fiind urmați de români, ucraineni, găgăuzi, bulgari, romi și alte etnii. Totodată, la pct. 4.2 din Aviz, Consiliul reține că tratamentul diferențiat derivă din

² Curriculumul național, Istoria Românilor și Universală, pag. 9

https://mec.gov.md/sites/default/files/istoria_roman_si_univ_liceu_ro.pdf

criteriul originea etnică și denotă că toate etniile ce formează populația Republicii Moldova sunt în situații similare, astfel că denumirea unei discipline obligatorii trebuie să pună în evidență diversitatea etnică a întregului popor.

În Avizul Catedrei istorie și științe sociale a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” se arată că „Denumirea de „moldovean” nu definește un grup etnic distinct, ci se referă la o identitate regională (la fel ca altele din spațiul românesc: „oltean”, „muntean”, „bănățean”. Trăsăturile unei etnii sunt originea comună, istoria și limba comună, tradițiile/obiceiurile comune, religia comună, memoria colectivă, raportarea la un spațiu geografic, simboluri etnice.”

4.6. Relevă prevederile art. 140 alin. (2) din Codul educației că, pentru exercitarea atribuțiilor în sfera de competență, Ministerul Educației și Cercetării poate constitui consilii, comisii, grupuri de experți și alte organe consultative. Astfel, prin dispoziția ministrului educației nr. 625 din 18.11.2012 a fost constituit Grupul de lucru, în scop consultativ, privind eficientizarea educației istorice în învățământul preuniversitar, format din reprezentanții comunității academice, științifice și educaționale. Pentru a asigura elaborarea unei Concepții durabile privind educația istorică, Grupul de lucru a solicitat comunității științifico-educaționale opinia argumentată cu privire la perspectivele dezvoltării educației istorice în învățământul general din Republica Moldova. Cele menționate arată că, la stabilirea denumirii disciplinei școlare „Istoria Românilor și Universală”, precum și la elaborarea Curriculumului acesteia au fost antrenați specialiști și experți de ramură, astfel încât să se asigure standardele științifice și un consens profesional. Perspectiva oferită de către Consiliul pentru egalitate, și anume raportarea la rezultatele unui exercițiu de autoidentificare din punct de vedere etnic, transpus în rezultatele recensământului național, ca fiind un criteriu ce urmează a fi luat în considerare la stabilirea denumirii unei discipline școlare, prin respingerea nemotivată a opiniei specialiștilor în domeniu, constituie o abordare lacunară și lipsită de substrat științific. Potrivit Avizului emis de către Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova, „experții în educație și curriculum nu sunt obligați să valideze orice formă de autoidentificare, mai ales atunci când aceasta contravine standardelor științifice și consensului profesional în domeniu”.

4.7. Astfel, argumentul Consiliului pentru egalitate prin care susținere că denumirea disciplinei „Istoria Românilor” ar sugera o narațiune istorică preponderent etnocentrică și aceasta nu este în acord cu recomandările OSCE de la Haga și Ljubljana, care promovează educație incluzivă, ce respectă și include istoria și cultura tuturor grupurilor etnice și construiește o identitate civică comună este unul care contravine circumstanțelor de fapt, or denumirea disciplinei „Istoria Românilor și Universală” prin termenul „Românilor” reflectă un element de identitate culturală și istorică a majorității cetățenilor Republicii Moldova, iar expresia „și Universală” constituie elementul care asigură un cadru instituțional necesar pentru promovarea diversității, integrării dimensiunii interculturale și exclude marginalizarea identității unor grupuri etnice.

4.8. Totodată, menționăm că, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 36 din 05.12.2013 privind interpretarea articolului 13 alin. (1) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și Declarația de Independență a Republicii Moldova, în sensul Preambulului Constituției, Declarația de Independență a Republicii Moldova face corp comun cu Constituția, fiind textul constituțional primar și imuabil al blocului de constituționalitate. La rândul său, prin Declarația de Independență actele de dezmembrare a teritoriului național de la 1775 și 1812 se declară ca fiind în contradicție cu dreptul istoric și de neam și cu statutul juridic al Țării Moldovei; se ia act de faptul că Parlamentul mai multor state consideră înțelegerea încheiată la 23 august 1939, între Guvernul U.R.S.S. și Guvernul Germaniei, ca nulă ab initio și cer lichidarea consecințelor politico-juridice ale acesteia, fapt relevat și de Conferința internațională "Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele sale pentru Basarabia" prin Declarația de la Chișinău, adoptată la 28 iunie 1991. La rândul său, Consiliul pentru egalitate urma ca la examinarea cauzei să analizeze toate circumstanțele relevante, inclusiv cele specifice statului Republica Moldova, istoriei sale și valorilor proclamate inclusiv în Declarația de Independență. Or, „eliminarea termenului *Românilor* din denumirea disciplinei ar echivala cu o negare implicită a conținutului Declarației de Independență și o revalidare simbolică a Pactului Ribbentrop-Molotov și Protocolului adițional secret. (...) A păstra această denumire nu înseamnă excludere sau discriminare, ci afirmarea unei memorii istorice conforme cu realitatea și cu angajamentele constituționale ale statului”, se arată în Avizul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova.

V. Constatarea greșită a discriminării directe în lipsa analizei și explicării elementelor acestei forme de discriminare

5.1. Consiliul pentru egalitate a constatat că „denumirea disciplinei școlare „Istoria Românilor” reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice”. Această constatare nu este însoțită de nicio analiză a elementelor discriminării directe și este contrară practicii Consiliului pentru egalitate. Or, conform art. 2 din Legea nr. 121/2012 discriminarea directă reprezintă „tratare a unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile protejate, reale sau presupuse, în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă, în afară de cazul în care aceasta se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare”. Însuși Consiliul pentru egalitate în numeroase decizii, dintre cele mai recente, de exemplu, fiind decizia nr. 207/24 din 25 aprilie 2025, enumeră următoarele elemente ale discriminării directe pentru instituirea prezumției discriminării directe:

- a) existența unui tratament mai puțin favorabil (excludere, deosebire, restricție etc.) în exercitarea unui drept recunoscut de lege,
- b) aplicat în comparație cu altă persoană/grup de persoane,
- c) cu care petiționarul/a se află în situație similară sau comparabilă,
- d) în baza unui criteriu protejat.

În avizul nr. 150/20 Consiliul nu a prezentat nicio analiză nici cu privire la instituirea prezumției discriminării directe de către petiționar, nici a elementelor discriminării directe întrunite de simple denumire a unei discipline.

5.2. Analiza Consiliului nu a demonstrat existența unui tratament mai puțin favorabil (excludere, deosebire, restricție etc.) în exercitarea unui drept recunoscut de lege elevilor din minorități etnice prin denumirea disciplinei. Toți elevii, indiferent de originea lor etnică, parcurg același curriculum de „Istoria Românilor și Universală” - care integrează elemente de istorie națională și universală - și beneficiază de oportunități egale în procesul educațional. Niciun grup de elevi nu este supus unui tratament mai puțin favorabil: denumirea și conținutul disciplinei se aplică uniform, fără a exclude sau a omite istoria vreunei comunități. A califica această situație drept „discriminare directă” diluează noțiunea juridică de discriminare, întrucât, potrivit Legii nr. 121/2012, discriminarea directă presupune un tratament diferit, pe criterii protejate, față de persoane aflate în situații comparabile. În speță, nu există un asemenea tratament diferențiat - denumirea disciplinei nu privilegiază și nu restrânge accesul vreunui elev la studierea istoriei. De altfel, dacă ar fi fost invocată vreo formă de discriminare indirectă (măsură aparent neutră ce defavorizează în fapt un grup), aceasta ar fi trebuit susținută cu dovezi ale unui impact negativ real asupra elevilor din grupurile minoritare, ceea ce nu s-a întâmplat. Astfel, Consiliul a făcut o aplicare eronată a conceptului de discriminare directă, concentrându-se pe o chestiune de formă (titlul disciplinei) fără a arăta cum anume acesta ar crea efectiv un dezavantaj educațional sau o atingere adusă drepturilor vreunui grup etnic.

5.3. Nu în ultimul rând, lipsește orice evidență factuală care să susțină concluzia Consiliului că denumirea actuală ar genera efecte negative asupra elevilor aparținând minorităților naționale. Introducerea disciplinei „Istoria Românilor și Universală” - care combină studiul istoriei naționale cu cel al istoriei universale, în paralel cu posibilitatea studierii limbii și culturii materne pentru minorități - a fost percepută ca un compromis echilibrat în dezbaterile identitare din societate. Consiliul nu a prezentat date sociologice, opinii ale elevilor sau părinților din grupurile etnice minoritare, ori alte elemente concrete care să indice că elevii non-români s-ar simți marginalizați sau afectați de denumirea disciplinei. În absența unor asemenea dovezi ale unui prejudiciu real, calificarea situației drept discriminare directă rămâne o speculație teoretică, desprinsă de realitatea din sistemul educațional. Or, simpla percepție posibil subiectivă a unui termen din denumirea unui obiect de studiu nu poate echivala cu încălcarea dreptului la educație sau cu o atingere adusă demnității unui grup, atâta timp cât substanța procesului educativ este una incluzivă și nediscriminatorie. Prin urmare, concluzia Consiliului apare neîntemeiată factual, extinzând în mod nejustificat sfera conceptului de discriminare directă la o situație în care niciun drept sau beneficiu educațional nu este refuzat ori limitat pentru vreun elev pe motiv de apartenență etnică.

V. Concluzii

Constatăm că, la emiterea Avizului Consultativ din 15 mai 2025, emis pe cauza nr. 150/20, Consiliul pentru egalitate a analizat denumirea disciplinei „Istoria Românilor” prin prisma existenței discriminării directe, fiind întemeiat pe o circumstanță de fapt eronată, or conform cadrului normativ în vigoare, denumirea disciplinei este „Istoria Românilor și Universală”, fapt care asigură disciplinei un caracter incluziv, cu studierea faptelor istorice relevante pentru toate grupurile etnice, cu trasarea obiectivelor de înțelegere și apreciere a rolului și semnificației fiecăruia, indiferent de apartenența etnică, religioasă sau culturală, ceea ce exclude ura rasială și xenofobia.

Opinia specialiștilor din domeniu, exprimată prin Avizele instituțiilor academice relevante susțin și confirmă caracterul nediscriminatoriu al denumirii și conținutului curriculumului, subliniind conformitatea acestora cu principiile și standardele internaționale în domeniul educației.

Date fiind atribuțiile Ministerului Educației și Cercetării privind aprobarea curriculumului pentru învățământului general, precum și faptul că circumstanțele de fapt nu susțin constatarea de discriminare directă prin denumirea disciplinei „Istoria Românilor”, se solicită Consiliului pentru egalitatea retragerea Avizului Consultativ din 15 mai 2025, cauza nr. 150/20

Ministru

Dan PERCIUN

Anexe:

1. *Copia confirmată a Avizului Academiei de Științe nr. 436-13/5 din 19 iunie 2025;*
2. *Copia confirmată a Opiniei Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM nr. 56/28 din 19 iunie 2025;*
3. *Copia confirmată a Punctului de vedere/Avizului Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți nr. 1-10/207 din 20 iunie 2025;*
4. *Copia confirmată a Avizului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” nr. 01-12/1026 din 20 iunie 2025;*
5. *Copia confirmată a Punctului de vedere/Avizului Institutului de Istorie a Universității de Stat din Moldova nr. 44/3 din 19 iunie 2025;*
6. *Copia confirmată a Avizului/Analizei Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova nr. 8913 din 24 iunie 2025*

ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI

bd. Ștefan cel Mare, 1
MD – 2001, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (373 22) 27-14-78
Fax: (373 22) 54-28-23
E-mail: consiliu@asm.md

ACADEMY OF SCIENCES OF
MOLDOVA

1, Ștefan cel Mare Ave.
MD – 2001, Chisinau, Rep. of Moldova
Tel: (373 22) 27-14-78
Fax: (373 22) 54-28-23
E-mail: consiliu@asm.md

436-13/5 nr. 19.06.2025

la nr. 03/1-09/4250 din 12.06.2005

Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova

Academia de Științe a Moldovei a examinat avizul consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate la data de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20 și comunică următoarele.

La 15 mai 2025, în urma examinării sesizării cetățeanului Sergiu Dudnic, Consiliul pentru Egalitate a emis Avizul consultativ prin care conchide că denumirea disciplinei școlare „Istoria Românilor” reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice.

Din însăși aplicarea noțiunii stabilite de articolul 2 al Legii nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității „discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse” se evidențiază precum că însuși subiectul discriminării este supus unor restricții, excluderi etc.

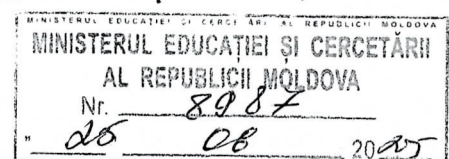
În avizul consultativ se afirmă că recunoașterea și garantarea dreptului tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, recunoscut de art. 10 al Constituției, se anihilează „printr-o denumire de disciplină obligatorie care marginalizează implicit identitatea altor grupuri etnice, subminând unitatea poporului”, disciplina școlară „Istoria Românilor” prin faptul că subliniază doar un grup etnic din Republica Moldova, fapt care „poate diminua” simțul demnității și afecta dezvoltarea personalității elevilor ce aparțin altor grupuri etnice (non-români).

Considerăm că concluziile din avizul consultativ sunt în contradicție cu prevederile Legii nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității: reieșind din atribuțiile, prevăzute de art. 12 alin. 1) lit. i), Consiliului pentru Egalitate „examinează plângerile privind discriminarea”. Art. 13 alin. (1) al Legii nr. 121/25.05.2012 stabilește procedura de examinare a plângerii care constă în existența sau inexistența faptei de discriminare, însă nu o situație în care se poate diminua simțul demnității: (1) Procedura de constatare a existenței sau inexistenței faptei de discriminare se inițiază de membrii Consiliului din oficiu sau la cererea victimei, inclusiv la cererea sindicatelor, asociațiilor obștești, precum și a altor persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și care reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia se presupune că a fost comisă fapta discriminatorie.”

Avizul consultativ al Consiliului pentru Egalitate cu privire la o eventuală situație discriminatorie poate fi formulat ca rezultat al examinării unor proiecte de acte normative în contextul atribuțiilor prevăzute de art. 12 alin. (1) lit. a-e) al Legii nr. 121/25.05.2012 :

„a) examinează corespunderea legislației în vigoare cu standardele privind nediscriminarea;

b) înaintează propuneri de modificare a legislației în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității;

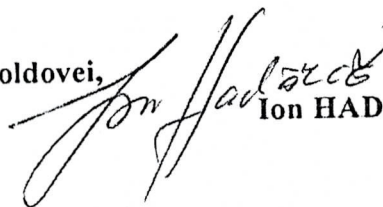
- c) adoptă avize consultative cu privire la conformitatea proiectelor de acte normative cu legislația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării;
- d) monitorizează modul de implementare a legislației în domeniu;
- e) colectează informații despre dimensiunile, starea și tendințele fenomenului discriminării la nivel național și elaborează studii și rapoarte”.

În fapt, denumirea pe deplin justificată a Curriculumului „Istoria românilor și universală” persistă de mulți ani în învățământul general, de asemenea, cercetarea istorică și instruirea specialiștilor de înaltă calificare se efectuează la specialitățile „Istoria românilor” și „Istoria universală”.

În consecință, Academia de Științe a Moldovei constată că Consiliul pentru Egalitate în mod tendențios a comis o eroare de procedură la emiterea avizului consultativ din 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20, fapt ce duce la nulitatea acesteia.

În același timp, Academia de Științe a Moldovei consideră a fi pe deplin justificată utilizarea în circuitul național a denumirii de curriculum disciplinară și disciplina de studiu a formulei „istoria românilor”, luând în considerare Declarația de Independență, ca act fundamental, semnificațiile conceptului de „națiune” și prevederile Constituției Republicii Moldova, care indică că limba de stat este limba română.

Vicereședintele al Academiei de Științe a Moldovei,
Membru corespondent al AȘM

Ion HADÂRCĂ

**INSTITUTUL DE CERCETĂRI
JURIDICE, POLITICE ȘI
SOCIOLOGICE AL
UNIVERSITĂȚII DE
STAT DIN MOLDOVA**

str. Academiei 3/2, of. 21
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel/fax: (+373-22) 73-80-16
E-mail: icjps.mecc@gmail.com

**INSTITUTE OF LEGAL,
POLITICAL AND
SOCIOLOGICAL
RESEARCH OF THE MOLDOVA
STATE UNIVERSITY**

str. Academiei 3/2, of. 21
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel/fax: (+373-22) 73-80-16
E-mail: icjps.mecc@gmail.com

56/28 din 19 iunie 2025

Secția managementul documentelor a Ministerului Educației și Cercetării,
Piața Marii Adunări Naționale nr. 1, Casa Guvernului,
MD-2033 Chișinău, Republica Moldova

Tel: +373-22-23-35-60

E-mail: cancelaria@mec.gov.md

Web: <https://mec.gov.md/>

OPINIA

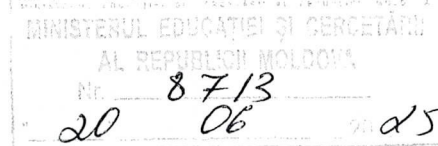
**Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din
Moldova asupra avizului consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate (în continuare –
Consiliul) la data de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20**

Cu referire la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării (MEC) din 16 iunie 2025 "Cu privire la argumentele expuse în avizul consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate (Consiliul) la data de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20", Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova (ICJPS al USM) a fost solicitat să prezinte o opinie asupra avizului consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate la data de 15 mai 2025 în cauza nr. 150/20. ICJPS al USM, în limita competențelor Vă comunică următoarele:

I. Fondul problemei

Potrivit avizului consultativ din 15 mai 2025 cauza nr. 150/20: „1.1. Consiliul pentru egalitate a recepționat sesizarea cetățeanului Sergiu Dudnic prin care reclamă faptul că denumirea disciplinei „Istoria Românilor” are un caracter discriminator în raport cu alte grupuri etnice din Republicii Moldova și încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români”.

La 15 mai 2025 în urma examinării cauzei în temeiul lit.f) alin. (1) art. 12 din Legea nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, Consiliul a decis emiterea Avizului consultativ prin care conchide că denumirea disciplinei școlare "Istoria Românilor" reprezintă discriminare directă în raport cu alte grupuri etnice. Drept urmare, Consiliul "recomandă Ministerului Educației și Cercetării revizuirea denumirii disciplinei "Istoria Românilor", în scopul adoptării unei denumiri neutre din punct de

vedere etnic și să contribuie la consolidarea unei societăți incluzive, bazate pe recunoașterea și valorificarea diversității”.

II. Constatări desprinse din textul Avizului consultativ

Printre altele, prin susținerea sesizării înaintate de persoana interesată Consiliul se afirmă că, denumirea disciplinei ”Istoria Românilor” reclamă un caracter discriminator în raport cu alte grupuri etnice ale poporului Republicii Moldova, care încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români. Mai reține Consiliul că, tratamentul diferențiat derivă din criteriul originea etnică. Se denotă că toate etniile ce formează populația Republicii Moldova sunt în situații similare, astfel că denumirea unei discipline obligatorii, trebuie să pună în evidență diversitatea etnică a întregului popor. Consiliul consideră că populația RM este formată din mai multe grupuri etnice și conform Liniilor Directorii de la Ljubljana privind integrarea societăților diverse, educația este un mijloc principal de menținere și transmitere a elementelor esențiale ale identității și unul dintre cele mai eficiente modalități de promovare a contractului de înțelegere interculturale, precum și a unui sentiment comun de identitate civică. Prin această prismă Consiliul conchide că denumirea disciplinei ”Istoria Românilor” poate alimenta disensiunile interetnice și obstrucționa eforturile de construire a unei societăți coezive, multietnice, în care toți cetățenii se simt reprezentați în narațiunea istorică națională, contrar spiritului alin.(2) art. 26 din DUDO și art. 3 lit. a) din Convenția UNESCO privind Lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului. Mai invocă Consiliul și norma alin. (2) art. 10 din Constituția RM referitor la dreptul cetățenilor de păstrare și dezvoltare a identității etnice, fapt ce denumirea disciplinei ”Istoria Românilor” care subliniază doar un singur grup etnic din RM (români- n.n.) marginalizează implicit identitatea altor grupuri etnice, subminând unitatea poporului. Mai conchide Consiliul că denumirea disciplinei ”Istoria Românilor” contravine spiritului Recomandării 15 (2001) a Consiliului Europei care pledează pentru o abordare multiaspectuală și evitarea naționalismului excesiv.

III. Legislația internațională și națională pertinentă cu referire la caracterul discriminator în raport cu alte grupuri etnice

În susținerea avizului contestat Consiliul pentru Egalitate invocă 16 surse naționale și internaționale cu caracter legislativ și normativ.

IV. Concluziile Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM

1. Consiliul pentru egalitate (intenționat sau din lipsa cunoștințelor) nu a respectat elementar procedura de constatare a faptei de discriminare, prevăzută de cadrul normativ național (Legea nr. 121/25.05.2012 și Legea nr. 298/21.12.2012) or,

1.1. În temeiul dispoziției art. 13 alin. (1) din Legea nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității: „Procedura de constatare a existenței sau inexistenței faptei de discriminare se inițiază de membrii Consiliului din oficiu sau la cererea victimei, inclusiv la cererea sindicatelor, asociațiilor obștești, precum și a altor persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și care reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia se presupune că a fost comisă fapta discriminatorie”.

1.2. Conform art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității „În urma examinării plîngerii, Consiliul adoptă o decizie motivată cu majoritatea voturilor membrilor săi. Decizia Consiliului poate include prescripții și/sau recomandări în vederea asigurării repunerii în drepturi a victimei și a prevenirii faptelor similare pe viitor”.

1.3. Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, stabilește în pct. 19: „În exercitarea atribuțiilor de prevenire și eliminare a discriminării și de asigurare a egalității tuturor persoanelor care se consideră victime ale discriminării, Consiliul adoptă decizii, avize consultative, acte de constatare, acorduri de conciliere și alte acte, întocmește demersuri și sesizări, elaborează studii și rapoarte, prezintă informații și depune solicitări”.

1.4. Legea nr. 121/25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității prevede expres în art. 14 alin. (1) restituirea plîngerii: „(1) Consiliul restituie plîngerea dacă aceasta: (...) b) a fost depusă în interesul altei persoane fără acordul acesteia”; garantând în alin. (2) al aceluiași articol „posibilitatea depunerii unei noi plîngerii după înlăturarea omisiunilor”, iar în art. 18 - dreptul oricărei persoane care se consideră victimă a discriminării la înaintarea unei acțiuni în instanța de judecată.

- Astfel, în lumina normelor de drept citate considerăm că Consiliul pentru egalitate, aplicând eronat „prevederile art. 12 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19 Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/2012” a decis emiterea unui aviz consultativ în loc să examineze plîngerea și să adopte o decizie motivată.

Aceasta, în pofida faptului că, conform art. 12 alin. (1) lit. c) Consiliul „adoptă avize consultative cu privire la conformitatea proiectelor de acte normative cu legislația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării”. Conform art. 12 alin. (1) lit. f) Consiliul este împuternicit cu altă atribuție - „elaborează recomandări de ordin general în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității”.

2. Consiliul pentru egalitate în avizul contestat neagă cu desăvârșire acele două principii fundamentale care guvernează jurisprudența CtEDO și protecția drepturilor omului. În primul

rînd, niciun drept nu poate anula sau neutraliza un alt drept, în al doilea rînd, toate drepturile

trebuie să coexiste în armonie. Or, într-o societate democratică prin aceste două principii este esențial ca oamenii să înțeleagă că, uneori, chiar dacă nu este confortabil, *trebuie să învățăm să avem răbdare, pentru că răbdarea însăși este o valoare.*

2.1. Acest principiu a fost exprimat clar încă din secolul al XIX-lea de filozoful John Stuart Mill, care spunea că „mai bine să fii un om nemulțumit decât un porc saturat”. Cu alte cuvinte, este mai valoros să ai conștiință, gândire și răbdare, chiar dacă nu aduce plăcere imediată, decât să urmărești doar satisfacții simple și trecătoare.

2.2. *Adesea, în societatea noastră se confundă preferințele cu valorile.* De exemplu, dacă cineva alege seara între a privi un desen animat care oferă satisfacție imediată sau o piesă de Shakespeare care cere un anumit nivel de înțelegere și cultivare, majoritatea va opta pentru prima variantă. Cu toate acestea, deși mai puțini aleg Shakespeare, aproape toți recunosc că opera lui are valoare culturală profundă și merită păstrată. *Valoarea nu este întotdeauna cea mai populară alegere, dar este esențială pentru umanitatea și demnitatea noastră colectivă.*

Așadar, *trebuie să distingem clar între ceea ce este o simplă preferință personală și ceea ce reprezintă o valoare fundamentală.*

În acest context, menționăm că sesizarea persoanei interesate, susținută de Consiliul pentru egalitate nu reprezintă o formă reală de comunicare, de participare și de corectare a nedreptăților. Or, încercarea de a schimba denumirea disciplinei ”Istoria Românilor” pe motiv că aceasta încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români sau la alte subiecte marginale nu este altceva decât simple gusturi și înseamnă să nu este înțeleasă corect natura profundă a democrației.

Prin urmare să nu uităm: *valorile nu se negociază și nu pot fi eliminate doar pentru că sunt incomode. Ele sunt esențiale pentru a păstra demnitatea, umanitatea și echilibrul unei societăți.*

3. Susținem totalmente argumentele prezentate de dl Alexandru Tănase, ex-preedinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova în „*Cele zece falsuri esențiale pe care se sprijină Avizul Consultativ emis de Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării la data de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20*”¹.

3.1. În special, poziția expusă la Falsul 2 unde se menționează că *conceptul de „grup etnic” nu este echivalent cu cel de „minoritate națională”*. Subsecvent aici, atragem atenția că Consiliul în întreg cuprinsul avizului contestat confundă aceste două noțiuni. Or, prin însăși normele citate din actele internaționale citate în capitolul III. **Dreptul național și internațional relevant**, fără echivoc se demonstrează acest fapt. Actele naționale și internaționale, atât instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului (DUDO, Pactele din 16.12.1966, Convenția ONU privind drepturile copilului din 20.11.1989 ș.a.), cât cele din sistemul european de protecție a

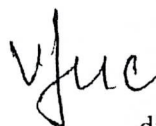
¹ Tănase A. Identitatea Românească ca delict: de la Stalin la consiliul pentru egalitate <https://cotidianul.md/5464/identitatea-romaneasca-ca-delict-de-la-stalin-la-consiliul-pentru-egalitate/>

drepturilor li libertăților omului (a se vedea lista întreagă în capitolul III a avizului contestat) operează distinct cu noțiunile de "minorități naționale" și "minorități etnice", or acestea nu sunt sinonime. Prima are un statut juridic mai avansat (autonomie teritorială sau altă formă de statalitate, școli naționale, studiere în limba națională în școli, etc, etc.), iar a doua - nu (limitate la păstrarea culturii tradițiilor, limbii). Accentuăm că în această ordine în Republica Moldova nu sunt minorități naționale (precum, de exemplu, în FR, tătarii, bașkirii, cecenii etc.etc., care până la incorporarea lor în componența FR au avut parte de statalitatea lor distinctă), ci doar grupuri etnice (care în urma migrațiilor, permutărilor etc, binevol sau forțat au fost reamplasați pe actualul teritoriu al RM; aceste grupuri minoritare au state, țări și teritorii de origine – evrei, ruși, ucraineni, găgăuzi, romi, etc,etc.).

3.2. Totodată, destul de relevantă este și poziția expusă la Falsul 9, unde pertinent se demonstrează că criteriul de „discriminare directă” nu este aplicabil în acest caz, pe care o considerăm foarte și foarte pertinentă cazului în speță.

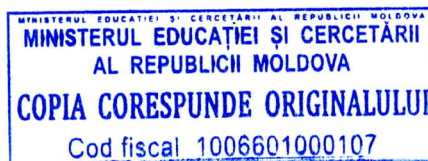
V. CONCLUZII GENERALE

În lumina celor menționate supra, considerăm că, Avizul consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate la data de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20, este ilegal și netemeinic, fapt ce necesită a fi contestat în contencios administrativ.

Victor JUC, membru corespondent,
doctor habilitat, profesor universitar,
directorul Institutului de Cercetări Juridice,
Politice și Sociologice al USM

Executanți: Balmuș V., dr. hab. în drept, prof. cercet.
Frunză Iu., dr. în drept, conf univ.

Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova

UNIVERSITATEA DE STAT
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

Ministry of Education and Research of
the Republic of Moldova

ALECU RUSSO BALTI STATE
UNIVERSITY

MD-3121, Bălți, str. Pușkin, 38, tel.: (+373) 231 52 430, fax: (+373) 231 52 439, www.usarb.md, e-mail:
anticamera@usarb.md

Nr. 1-10/207 din 20.06.2025

Doamnei Valentina OLARU
Secretar de stat

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova

Mult Stimată Doamnă Secretar de stat,

Cu referire la solicitarea MEC nr. 03/1-09/4250 din 12.06.2025, referitor la exprimarea punctului de vedere cu privire la argumentele expuse în avizul consultativ emis de Consiliul pentru egalitate la data de 15 mai 2025, în cauza nr.150/20, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți prezintă informația solicitată.

Anexă – 2 file

Prim-prorector

Lidia Pădureac

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
COPIA CORESPUNDE ORIGINALULUI
Cod fiscal 1006601000107

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
20 8751 06 25

Punct de vedere

cu privire la argumentele expuse în avizul consultativ emis de „Consiliul pentru Egalitate” la data de 15 mai 2025 cu referire la denumirea disciplinei „Istoria Românilor”

Avizul consultativ emis de „Consiliul pentru egalitate” la data de 15 mai 2025, referitor la denumirea disciplinei „Istoria Românilor”, este profund nefondat, întrucât pornește de la premise eronate și ignoră realitățile academice, științifice și curriculare din Republica Moldova. Considerăm că o astfel de poziție, venită din partea unei entități care nu are nici competență juridică, nici autoritate morală în domeniul istoriei, este nu doar inoportună, ci și periculoasă din perspectiva păstrării autonomiei domeniului educațional și a rigorii științifice.

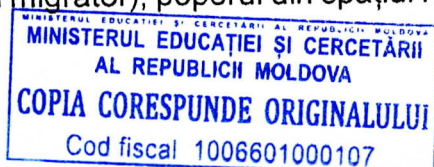
Este necesar de precizat că denumirea corectă a disciplinei școlare, conform Curriculumului Național în vigoare, este „Istoria românilor și universală”. Această formulă nu este una arbitrară, ci rezultatul cercetării și consultării specialiștilor în istorie și educație, fiind consacrată prin lucrări de referință, prin decizii ale comunității academice și prin practica didactică a ultimelor decenii.

Considerăm că emiterea unui astfel de aviz, în lipsa consultării cu specialiști în domeniu – istorici, cercetători, cadre universitare sau instituții abilitate (precum Institutul de Istorie, Academia de Științe a Moldovei, universitățile cu profil umanistic) – reprezintă un abuz de poziție și o încercare de a discredita o disciplină fundamentată științific.

Argumentația juridică prezentată este artificială, bazată pe o interpretare formalistă și ruptă de contextul obiectului analizat – predarea istoriei ca disciplină științifică. Trimiterile făcute în textul avizului la prevederi ale dreptului național și internațional (referitoare la drepturile și libertățile personale) sunt scoase din context și nu reflectă nici specificul istoriei ca știință, nici contextul istoric particular al Republicii Moldova. Studiarea istoriei românilor în paralel cu istoria universală în școlile din Republica Moldova nu aduce nicio atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Dimpotrivă, oferă elevilor o viziune coerentă, documentată și obiectivă asupra trecutului acestui spațiu, în corelație cu marile transformări ale lumii.

Încercarea membrilor „Consiliului” de ași fundamenta concluziile pe Documente precum Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului etc. face parte din comportament manipulant prin care se dorește discriminarea și discreditarea trecutului teritoriilor dintre Nistru și Prut. Studiarea disciplinei școlare *Istoria românilor și universală* respectă cu desăvârșire drepturile și libertățile personale, nu neglijează drepturile etniilor conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova și reflectă trecutul întregului Spațiu Românesc, așa cum a avut loc pe parcursul timpului cu realitățile geografice, demografice, politice, teritoriale, culturale, politice specifice fiecărei perioade istorice. Pe marginea acestui subiect s-au expus de nenumărate ori specialiști în domeniu, istorici (nume notorii) credibili la nivel național și internațional, instituții academice.

Formularea utilizată de membrii „Consiliului” „încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români” este nefondată, întrucât disciplina școlară *Istoria românilor și universală* valorifică trecutul Spațiului Românesc și nu are legătură cu situația demografică actuală. Reiterăm: **Istoria românilor reflectă trecutul teritoriilor în care s-a realizat etnogeneza românilor** (în baza substratului traco-geto-dac, a stratului roman și a adstratului migrator); poporul din spațiul românesc și-a creat formațiuni statale

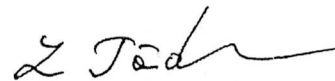

În evul mediu, care au evoluat în epoca modernă, în baza cărora s-a constituit statul unitar român. În secolul al XIX-lea Imperiul Rus a anexat forțat teritoriile dintre Nistru și Prut, care în 1918 prin voința poporului au revenit în hotarele firești ale României întregite. Prin realizarea prevederilor înțelegerii secrete dintre regimurile totalitare nazist și comunist din 23 august 1939 pe data de 28 iunie 1940 Uniunea Sovietică a ocupat și încorporat ilegal teritoriile Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța, creând prin dictat RSS Moldovenească (în componența căreia a inclus doar o parte din teritoriile rupte din Spațiul Românesc). Proclamarea Independenței Republicii Moldova a deschis calea spre studierea corectă a trecutului. Denumirea disciplinei școlare *Istoria românilor și universală* este corectă din punct de vedere științific și didactic, reprezintă un adevăr istoric și reflectă pe deplin evenimentele, procesele și fenomenele istorice care au avut loc pe parcursul timpului în spațiul geografic în care s-a desfășurat etnogeneza românilor – aspecte precizate prin conținutul Curriculumului Național.

Atenționăm că ingerința politicului (în cazul de față a „Consiliului pentru egalitate” în Istorie ca știință și ca disciplină școlară este inadmisibilă și poate avea consecințe negative în educarea tinerilor generații. Înțelegerea corectă a acestor procese istorice este esențială pentru formarea conștiinței istorice a tinerilor. De aceea, orice tentativă de a contesta denumirea disciplinei *Istoria românilor și universală* în numele unor argumente pseudo-juridice sau presupuse încălcări ale egalității riscă să genereze confuzii grave, să deformeze percepția istoriei și să submineze procesul educațional. Mai mult decât atât, denumirea disciplinei nu neagă și nici nu exclude contribuțiile celorlalte etnii conlocuitoare din Republica Moldova, care sunt reflectate în conținutul programelor școlare și în lecțiile predate. Adevărul istoric, confirmat de numeroase cercetări academice, trebuie să stea la baza educației, nu considerațiile ideologice sau presiunile politice. Pe marginea acestui subiect s-au exprimat constant și argumentat istorici de prestigiu, atât din Republica Moldova, cât și din străinătate, care au confirmat caracterul științific și educațional al acestei discipline. În orice stat democratic, stabilirea conținutului și denumirii disciplinelor școlare revine exclusiv specialiștilor, nu entităților cu rol consultativ în alte domenii decât cel istoric.

În concluzie: Avizul consultativ emis de „Consiliul pentru egalitate” la data de 15 mai 2025 este nefondat, lipsit de temei științific și induce în eroare alte instituții ale statului și societății civile. Denumirea disciplinei școlare *Istoria românilor și universală* este corectă din punct de vedere istoric, științific și didactic, fiind rezultatul unei tradiții academice și a unui efort colectiv de restabilire a adevărului istoric după zeci de ani de manipulare ideologică. Considerăm că orice încercare de a o contesta reprezintă o ingerință inacceptabilă în autonomia domeniului educației și o formă mascată de revizionism istoric.

Lidia PĂDUREAC, doctor în științe istorice, conf.univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

MD -2069, Chișinău, str. I. Creangă, 1. Tel.: (+373) 69 62 15 01, e-mail: secretariat@upsc.md, www.upsc.md

Nr. 01-12/1026 din 20.06. 2025

Ministerul Educației și Cercetării al RM
Doamnei Valentina Olaru, Secretar de stat

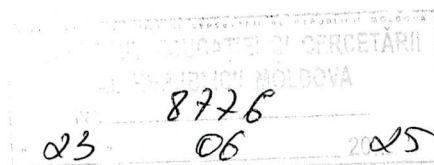
Prin prezenta, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Catedra de Istorie și Științe Sociale din Chișinău, a analizat scrisoarea de solicitare cu nr. 03/1-09/4250 din 12.06.2025, referitoare la prezentarea opiniilor despre avizul consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate la data de 15.05.2025, în cauza nr. 150/20 și vine cu **următoarele comentarii**:

Opiniile autorilor readuc în discuții vechile interpretări și mituri sovietice despre „poporul moldovenesc”, apărute în perioada sovietică și utilizate în discursul politic pentru a justifica pretențiile expansioniste ale URSS și a prezenta într-o manieră sterilă apartenența populației dintre Prut și Nistru la lumea rusă, la „națiunea moldovenească”, distinctă de cea română. Aceste polemici identitare au fost combătute odată cu afirmarea mișcării de eliberare națională din anii 90 ai secolului trecut, iar prin Declarația de Independență a Republicii Moldova (27 martie 1991), adevărul istoric și științific a fost recunoscut și acceptat. Documentul confirmă „istoria milenară a poporului nostru și statalitatea sa neîntreruptă în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale...”, precum și „decretarea limbii române ca limbă de stat...”, consfințite prin art. 13 din Constituția Republicii Moldova.

În Avizul consultativ al Consiliului pentru Egalitate, autorii invocă drept temei o serie de acte naționale și tratate/pacte internaționale la care a aderat Republica Moldova. Analizând structura, coerența textului și temeiul (argumentele formulate) avizului, constatăm următoarele:

Partea III.

- referințele la dreptul juridic național și internațional au drept scop de a scoate în evidență drepturile generale (civile, politice, sociale, economice, religioase, culturale), garantate în Republica Moldova pentru toți cetățenii, atât pentru majoritatea etnică, cât și pentru minoritățile și grupurile etnice;
- autorii invocă prezența cadrului legislativ care garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase;
- se specifică actele juridice care interzic discriminarea pe criterii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială;

- d) sunt menționate acele drepturi specifice, care asigură acceptarea diversității și oferă minorităților oportunitatea ca prin educației să fie valorificate istoria, cultura și tradițiile proprii.

Aserțiunile autorilor pot fi acceptate din perspectiva asigurării drepturilor generale și a dreptului la educație ale minorităților din Republica Moldova, însă aliniatele menționate nu se corelează decât vag, cu excepția unuia, cu privire la problema educației istorice și sintagmei utilizate azi în învățământul general din Republica Moldova de "istoria românilor". Precizăm, că denumirea corectă conform Curriculumului național (2019), este disciplina școlară „Istoria Românilor și Universală”, iar aceasta include un curs de istorie, în care conținuturile sunt structurate conform principiului cronologic de studiere, de la local (până la 10%) la național (35-50%), european și universal (40-50%). Conținuturile predate în cadrul disciplinei se referă la întreg spațiul istorico-geografic în care s-au constituit și s-au dezvoltat Țările Române, inclusiv teritoriul actual al Republicii Moldova și nu fac nicio discriminare etnică, culturală, lingvistică, religioasă. Dimpotrivă, sunt încurajate subiectele ce țin de istoria locală, care asigură completarea dimensiunilor regionale, politice, sociale, culturale etc. cu tematici relevante despre grupurile etnice minoritare, astfel asigurându-se integrarea acestora în spațiul național și universal.

Deși Recomandarea Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind predarea istoriei în Europa secolului XXI din 31.10.2001, oferă câteva dintre principiile diriguitoare care trebuie să stea la baza studierii istoriei ca disciplină științifică și obiect de studiu în școli, ea nu specifică cum trebuie numită disciplina. Astfel, înțelegem că Republica Moldova dispune de dreptul suveran de a-și numi istoria în funcție de politicile educaționale care să consolideze societatea civilă și să exprime apartenența la un spațiu de civilizație și națiune. Înșiși autorii recunosc că în procesul de elaborare a Curriculumului național la Istoria Românilor și Universală (2019), Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova s-a condus de prevederile normative internaționale.

Partea IV.

Analizând concluziile formulate de Consiliul pentru Egalitate cu privire la denumirea, în viziunea acestora discriminatorie a disciplinei școlare „Istoria Românilor și universală”, precizăm următoarele:

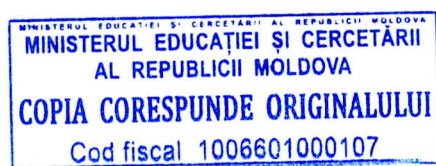
- a) Afirmția privind „...caracterul discriminator al denumirii disciplinei „Istoria Românilor” în raport cu alte grupuri etnice ale poporului Republicii Moldova, care încalcă dreptul la educație a copiilor care nu sunt etnici români...” este **vădit tendențioasă și lipsită de fundamente științifice**. Sintagmele: „grupuri etnice ale poporului Republicii Moldova”, „...copii, care nu sunt etnici români...” sunt **formulate contradictoriu și nu reflectă nici rigurozitate științifică, nici intenția autorilor pentru asigurarea drepturilor și libertăților nondiscriminatorii ale tuturor cetățenilor Republicii Moldova**. Mai mult, minoritățile nu sunt excluse din manual ci prezentate ca parte componentă a istoriei locuitorilor din Republica Moldova.
- b) Argumentele bazate pe datele recensămintelor din Republica Moldova din 2004, 2014 și 2024, expuse de autorii recomandării la punctele 4.1, 4.2 și 4.9, **nu sunt concludente din perspectiva definirii identității de către grupul majoritar care se declară moldoveni: 75,3% (în 2004) și 77,2% (în 2024). Invocarea statisticilor pentru grupul care s-au declarat români în Republica Moldova (6,7% (2014), respectiv 7,9% (2024), de asemenea, nu rezistă criticii**. Cu atât mai mult, cu cât Oficiul Național de Statistică a întârziat publicarea

rezultatelor finale, fapt care a redus din credibilitatea datelor și a determinat numeroase critici din partea naționali și internaționali.

- c) Statisticile pot fi considerate drept date care au valori de referință pentru înțelegerea dinamicii proceselor dintr-o societate la un anumit moment istoric. Prin urmare, **datele recensămintelor invocate reflectă percepția identitară într-un context politic, nu neapărat și adevărul științific sau cultural.** Ele au și valoare istorică importantă, însă din perspectiva construcției identitare în Republica Moldova, fenomenul complex cere o serie de explicații, interpretări științifice și analize suplimentare ale trecutului istoric. Cercetările din aria disciplinelor socioumane arată că raportul de discrepanță dintre grupul care se declară *moldoveni* și cel care se definește ca *români*, constituie rezultatul unui proces complex și de lungă durată de politici oficiale, care s-au modelat potrivit ideologiilor timpului și au determinat identitatea grupului majoritar. Ele au fost promovate începând cu regimurile instituite în spațiul pruto-nistean în 1812, 1940 și 1944, și drept consecință ale politicilor educaționale, de migrațiune, de colonizare etc... Denumirea de „moldovean” nu definește un grup etnic distinct, ci se referă la o identitate regională (la fel ca altele din spațiul românesc: „oltean”, „muntean”, „bănățean” sau din cel european: „alsacian” etc.). Trăsăturile unei etnii sunt originea comună, istoria și limba comună, tradițiile/obiceiurile comune, religia comună, memoria colectivă, raportarea la un spațiu geografic (nu la un stat propriu), simboluri etnice. Or, persoanele din Republica Moldova ce întrunesc caracteristicile menționate mai sus sunt parte componentă a civilizației și culturii, națiunii românești.
- d) Afirmția precum că „Denumirea ‘Istoria românilor’ afectează demnitatea elevilor non-români și contravine drepturilor omului” este falsă. Nu există studii, sau argumente logice care să demonstreze că numele unui popor, denumirea unei limbi, sau istoria unui popor lezează demnitatea cuiva. Noi profesorii UPS „Ion Creangă” din Chișinău predăm Istoria Românilor în diferite școli, instituții, având elevi din medii culturale, etnice diferite, care nu au manifestat/raportat lezarea de drepturi, sau demnitate umană. Mai mult, afirmația invocată de Consiliu se bazează pe recomandări juridice trunchiate, scoase din context, care dezbină societatea RM. Denumirea Istoria Românilor este una firească, exprimă continuitatea culturală și istorică, care este predată prin prezentarea și a rolului diversității etnice la evoluția/consolidarea unui stat.
- e) Recomandarea Consiliului de a exclude denumirea istoriei Românilor, înseamnă de a renunța la propria identitate, propriul popor, propria cultură. În viziunea noastră este cea mai discriminatorie poziție cu privire la grupul etnic, identitatea românească majoritare. Mai mult, este o viziune imperială, sovietică. Recomandarea 15 (2001), la care face referință Consiliul nu interzice predarea istoriei naționale. Nici un raport, nici un act internațional nu interzice, nu critică cursul de Istoria Românilor. Or, un manual, o disciplină trebuie să reflecte adevărul științific, să dezvolte spiritul critic, să fie bazat pe principiile umanismului, solidarității, pluralismului și să nu prezinte informația care este convenabilă unor grupuri de interes, partide, state.

În concluzie:

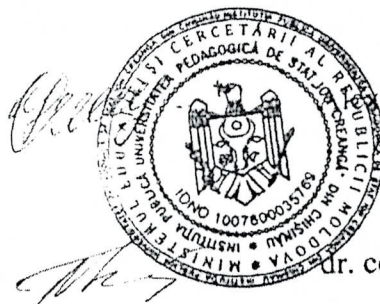
I. Considerăm motivele invocate de către autorii avizului, drept nefondate, prezentate în ajunul alegerilor parlamentare, cu scopul de a accentua disputele de natură ideologică și identitară în societatea noastră (și așa divizată).

2. Autorii avizului fac referințe la cadrul normativ național și internațional, la valorile și principiile democratice, precum: libertate, egalitate, diversitate, nondiscriminare etc., dar prin argumentele invocate, prin maniera de prezentare și atitudinea manifestate deviază de la acestea. Folosesc drept instrumente populismul, demagogia, manipularea și dezinformarea.

3. *Istoria*, ca știință și ca disciplină școlară nu ar trebui să fie un instrument de politizare și de divizare a societății, ci dimpotrivă, să ne ofere perspectiva obiectivă de cunoaștere și înțelegere a trecutului istoric al societății din care facem parte, de conștientizare și asumare a responsabilității civice, de coeziune și de empatie socială, culturală, morală.

Rector

Andra Barbăneagră

Șef Catedra istorie și științe sociale

Dr. conf. univ. Larisa Noroc

Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova
Universitatea de Stat din Moldova
INSTITUTUL DE ISTORIE
str. Academiei, 3/2
MD - 2028, Chișinău, Republica
Moldova
tel: (373 22) 73-84-00
e-mail: institut.istorie@gmail.com

Ministry of Education and Research
of the Republic of Moldova
Moldova State University
INSTITUTE OF HISTORY
Academiei str., 3/2
MD-2028, Chisinau, Republic of
Moldova
tel: (373 22) 73-84-00
e-mail: institut.istorie@gmail.com

Nr. 44/3 din 19 iunie 2025
La nr. 03/1-09/4250 din 12 iunie 2025

Doamnei Valentina OLARU,
Secretar de stat în domeniile învățământului general,
învățării pe tot parcursul vieții și relațiilor interetnice,
Ministerul Educației și Cercetării

Prin prezenta, Vă comunicăm respectuos punctul de vedere al Institutului de Istorie al USM
cu privire la argumentele expuse în Avizul consultativ, emis de Consiliul pentru Egalitate la data
de 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20 (în anexă).

Cu respect,
dr. hab. Gheorghe COJOCARU,
Directorul Institutului de Istorie

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
COPIA CORESPUNDE ORIGINALULUI
Cod fiscal 1006601000107

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
Nr. 8692
20 06 2025

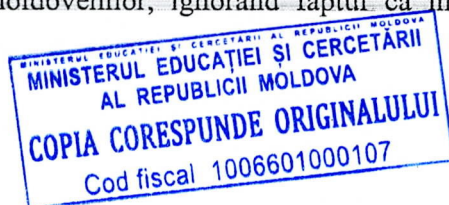
**Punctul de vedere al Institutului de Istorie al Universității de Stat din Moldova asupra
Avizului consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate la 15 mai 2025, în cauza nr. 150/20**

Democratizarea societății a deschis largi perspective de cercetare a istoriei naționale. Investigațiile științifice în domeniul istoriei, efectuate în ultimele mai bine de trei decenii, au contribuit la cunoașterea adevărului istoric și la afirmarea istoriografiei din Republica Moldova, școala noastră istorică devenind în mod firesc parte componentă a istoriografiei române, europene și universale. În acest context, un succes remarcabil în domeniul cercetării și predării istoriei este includerea în planul de studii din instituțiile de învățământ preuniversitar a „Istoriei românilor” și „Istoriei universale”, bazate pe adevărul științific și asigurate cu elaborări metodice la nivelul cerințelor didactice actuale. Modalitatea respectivă de predare a istoriei a cultivat interesul elevilor și al societății, în ansamblu, față de cunoașterea trecutului istoric, a contribuit la recuperarea memoriei istorice și identității noastre naționale, anihilate de regimul totalitar comunist.

Argumentele științifice relevă faptul că din cele mai vechi timpuri populația dintre Prut și Nistru a cunoscut aceleași procese etnice și culturale pe care le-a parcurs întregul neam românesc. Populația ce trăiește timp de secole de o parte și alta a Munților Carpați, de-a lungul Dunării, în dreapta și în stânga Prutului, pe malurile Nistrului are aceeași origine etnică, vorbește aceeași limbă, este de aceeași credință, are aceleași tradiții și obiceiuri și totdeauna s-a condus de aceleași norme juridice scrise sau nescrise. O asemenea abordare metodologică au avut-o vechii cărturari și figurile ilustre ale istoriografiei noastre. Comunitatea și unitatea proceselor și fenomenelor istorice din spațiul carpato-danubiano-pontic servesc drept temei pentru ca cercetarea procesului istoric și instruirea istorică în școală să se facă prin predarea cursului numit „*Istoria românilor*”, ca istoria noastră națională.

Adevărul cu privire la trecutul istoric al Republicii Moldova, ca parte inseparabilă a arealului de formare și dezvoltare a spațiului larg românesc, este consacrat în **Declarația de Independență a Republicii Moldova**, din 27 august 1991.

În urma examinării Avizului consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate, în cauza nr. 150/20 din 15 mai 2025, Secția istorie contemporană a Institutului de Istorie al USM consideră necesară o analiză critică și contextualizată a acestuia, cu accentul pe implicațiile asupra înțelegerii istoriei naționale și asupra coeziunii sociale. Constatăm că formulările din Aviz care invocă criteriul „discriminării etnice” aplicat majorității moldovenilor în raport cu românii sunt profund eronate, atât din punct de vedere logic, cât și din perspectivă istorică. Consiliul omite complet dimensiunea istorică a românității moldovenilor, ignorând faptul că în plan etnocultural și

confesional populația majoritară a Republicii Moldova a făcut parte, timp de secole, din spațiul românesc. Prin urmare, predarea „istoriei românilor” nu este în opoziție cu istoria moldovenilor, ci o formă de afirmare a unei continuități culturale și istorice, validate științific atât prin cercetările academice, cât și prin conștiința istorică asumată la nivel societal (reamintim că peste 1,3 milioane de cetățeni ai Republicii Moldova și-au redobândit cetățenia română).

Totodată, Avizul în cauză, deși invocă un set amplu de instrumente internaționale privind drepturile omului și combaterea discriminării, adoptă o abordare strict formalistă, desconsiderând complet contextul istoric, social-politic și identitar al Republicii Moldova. Prin interpretarea mecanică a datelor de recensământ și invocarea unei așa-zise discriminări generate de denumirea disciplinei „Istoria românilor”, Consiliul eludează faptul că ea comportă semnificația unei lungi strădanii de supraviețuire și de renaștere națională, care a reflectat efortul societății noastre de a se reancora în matricea spirituală și istorică românească și europeană, din care a fost smulsă prin forța armelor și politicile expansioniste ale Imperiului rus.

Astăzi, Republica Moldova este un stat care trece printr-un proces de reconstrucție identitară și spirituală, în contextul emancipării de sub moștenirea imperială. În această perioadă, educația istorică nu poate fi un domeniu neutru, ci un factor esențial în procesul de recuperare a memoriei colective și a identității naționale. În contextul actual problema predării disciplinei „Istoriei românilor” în Republica Moldova este de mare importanță, iar o nouă ofensivă împotriva istoriei noastre, în fruntea căreia, după cum se vede, se instalează onoratul Consiliu, ridică inerente semne de întrebare. A repudia „Istoria românilor”, fără a ține cont de realitățile istorice și fără a înțelege caracterul represiv și traumatizant al deznăționalizării sovietice, înseamnă a ignora sensul profund al efortului pentru redobândirea conștiinței naționale și perpetuarea continuității etnoculturale în acest spațiu. Cu regret, Avizul consultativ reia ecoul penibilei controverse legate de teza stalinistă despre cele două popoare înrudite, dar diverse, român și moldovenesc, despre așa-numita „limbă” moldovenească diferită de limba română, combătută de cei mai străluciți lingviști de pe plan mondial, în frunte cu Carlo Tagliavini și Alf Lombard, ca și de Eugen Coșeriu, născut în satul Mihăileni, jud. Bălți, cel mai prestigios lingvist român de până acum.

Avizul propune revizuirea denumirii disciplinei pe motiv că ar „marginaliza” alte etnii. Acest raționament este cu totul gratuit și, mai mult decât atât, ignoră un principiu pedagogic elementar: orice sistem educațional național presupune existența unui nucleu de cunoștințe istorice comune, care să contribuie la coeziunea civică și la formarea identității naționale. Pentru Republica Moldova, acest nucleu este reprezentat de cunoașterea istoriei naționale a românilor, ca istorie a majorității populației titulare, într-un context de pluralism etnic recunoscut și garantat

constituțional. De altfel, Codul Educației prevede explicit posibilitatea minorităților etnice de a-și studia limba, istoria și cultura în limba maternă, fapt care asigură cadrul pentru incluziune și pluralism educațional și, prin urmare, face nejustificată pretinsa discriminare invocată în Aviz. Mai mult, menționăm că în practica mondială istoria, de regulă, este studiată și predată după principiul național. Această perspectivă se aplică și în sistemul academic și universitar din Republica Moldova: cercetarea istorică și instruirea specialiștilor de înaltă calificare se efectuează la specialitățile „Istoria românilor” și „Istoria universală”.

Ca cercetători și oameni de știință, fiind conștienți de adevărul istoric, nu putem trece sub tăcere faptul că o parte din populația băștinașă se identifică drept moldoveni, ceea ce nu intră, totuși, în contradicție cu adevărul științific despre identitatea noastră românească. Pentru a depăși dilemele identitare artificial create, este necesară o cercetare și cunoaștere mai profundă a trecutului nostru. În acest context, semnalăm că pericolul reabilitării unei mai vechi paradigme imperiale neostaliniste nu este o speculație, ci o amenințare reală. Subliniem că renunțarea la reperele identitare precum „Istoria românilor” și limba română echivalează cu o capitulare ideologică în fața expansiunii neoimperiale și războiului hibrid dus împotriva Republicii Moldova. Renunțarea la denumirea disciplinei va genera o criză de neîncredere în instituțiile statului și ar putea declanșa reacții sociale imprevizibile. În acest sens, Avizul Consiliului pentru Egalitate nu contribuie la coeziunea socială și, mai mult decât atât, riscă să o submineze grav, favorizând resentimente și antagonisme între majoritate și minorități, alimentând suspiciuni și diviziuni într-o societate care are nevoie de solidaritate, claritate identitară și proiecte comune de viitor. În loc să sprijine dialogul intercultural și consolidarea unei identități civice incluzive, Consiliul pentru Egalitate riscă să deschidă un precedent periculos, încât orice reper istoric sau cultural național ar putea fi contestat pe criterii artificiale, fără o fundamentare istoriografică sau sociologică riguroasă. Într-un moment în care Republica Moldova își reafirmă traiectoria europeană și valorile democratice, relativizarea și revizuirea identității istorice naționale va fi un pas înapoi și o vulnerabilizare gravă în fața presiunilor propagandistice externe și a tentativelor de revanșă simbolică.

Pe fundalul proceselor istorice de renaștere națională, disciplina „Istoria românilor” este parte a unui proces legitim de reîntoarcere la adevărul istoric, la cultura și o identitate europeană autentică, iar tentativele de a înlocui această denumire sub pretextul inventat al egalității va însemna conservarea unei stări artificiale, determinate de politicile imperialiste și de sovietizare forțată. Istoria nu poate fi redusă la statistici ambigue de recensare a populației și nici adaptată în funcție de circumstanțe conjuncturale. Istoria trebuie abordată cu competență și responsabilitate, în profunzime și cu respect pentru adevărul istoric.

În concluzie, considerăm că Avizul consultativ emis de Consiliul pentru Egalitate este viciat atât în plan conceptual, cât și metodologic. El reflectă o abordare superficială, lipsită de fundament istoric, și ignoră specificul social și etnocultural al Republicii Moldova. Punerea în aplicare a recomandărilor cuprinse în acest Aviz riscă să provoace tensiuni sociale, să alimenteze narativele antinaționale și să submineze coeziunea într-o societate aflată în proces de recuperare / reconstituire a propriei identități, la o etapă în care potențialul științei istorice și istoria ca disciplină școlară au devenit o forță edificatoare a unei societăți democratice, valori care urmează să faciliteze Republicii Moldova calea spre integrarea europeană.

Solicităm, în consecință, respingerea acestui Aviz și reanalizarea lui în lumina datelor istorice, a realităților sociale, a interesului public general de a asigura o educație istorică autentică, incluzivă și orientată spre consolidarea instituțiilor statului, societății democratice și valorilor europene în Republica Moldova. Considerăm, totodată corect și oportun ca aspectele acestei chestiuni să fie lăsate la discernământul specialiștilor istorici și lingviști, pentru a nu risca reiterarea erorilor trecutului bolșevic.

Textul a fost elaborat și aprobat la ședința Secției istorie contemporană, din 17 iunie 2025.

Responsabil: dr. Virgiliu Bîrlădeanu, tel. 069164664

Obiect: Analiza obiectivă a Avizul din 15 mai 2025 în cauza nr. 150/20 a Consiliului pentru Egalitate în privința denumirii disciplinei Istoria Românilor

În data de 15 mai 2025, Consiliul pentru Egalitate a fost sesizat cu privire la reclamațiile formulate în legătură cu denumirea disciplinei școlare „Istoria Românilor”. Sesizarea vizează ca chipurile denumirea actuală aduce prejudicii principiilor egalității și nediscriminării, în contextul diversității etnice și culturale a elevilor din învățământul preuniversitar.

Analiza care urmează are scopul de a evalua în mod obiectiv documentele și materialele puse la dispoziție, pentru a formula un aviz pertinent care să susțină echilibrul între identitatea națională și respectul pentru pluralism, în conformitate cu prevederile legale și standardele de egalitate.

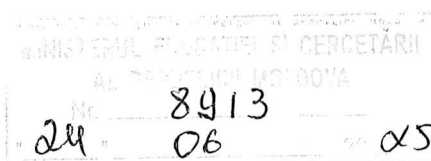
În partea I – *Motivul și faptele sesizării* – a Avizului se face referire la „denumirea disciplinei <<Istoria Românilor>>”, ceea ce nu corespunde realității. Potrivit documentelor emise de Ministerul Educației și Cercetării, denumirea corectă a disciplinei este „Istoria Românilor și Universală”. În aceste condiții, sesizarea formulată de dl. Sergiu Dudnic, transmisă Consiliului pentru Egalitate, precum și Avizul emis de acesta, sunt lipsite de temei. Ca urmare, întreaga analiză cuprinsă în Avizul din 15 mai 2025, emis în cauza nr. 150/20, este afectată de această eroare esențială.

În Curriculumul de istorie, denumirea disciplinei este „Istoria Românilor și Universală”. Această formulare oferă argumente suplimentare pentru a respinge sesizarea și avizul Consiliului, potrivit cărora denumirea ar fi discriminatorie. Este important de observat că denumirea disciplinei include o conjuncție între doi termeni: „Istoria Românilor” și „Universală”. Din punct de vedere logic, o propoziție conjunctivă este adevărată doar dacă ambii termeni sunt adevărați. Două dintre sensurile cuvântului *universal*, conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, sunt relevante în acest context:

- „care se extinde asupra întregii lumi, care cuprinde tot ce există și este comun tuturor”;
- „care se referă la toate ființele sau lucrurile luate în considerație într-un caz dat”.

Având în vedere aceste definiții, precum și sensul logic al conjuncției, rezultă următoarele semnificații ale denumirii „Istoria Românilor și Universală”:

a) „Istoria Românilor” trebuie studiată în relație cu istoria întregii lumi, incluzând aspectele comune tuturor oamenilor, indiferent de apartenența lor etnică/națională – și invers, „Istoria Universală” trebuie să reflecte și contribuția românilor. În acest sens, prima semnificație a denumirii disciplinei „Istoria Românilor și Universală” este următoarea: „Istoria Românilor” în conexiune cu evenimentele istorice din alte țări.

b) Atunci când predarea istoriei se concentrează asupra realităților specifice Republicii Moldova într-o anumită perioadă, cel de-al doilea sens al termenului *universal* – „care se referă la toate ființele sau lucrurile luate în considerație într-un caz dat” – impune analizarea „*Istoria Românilor*” în legătură cu istoria altor etnii/naționalități care locuiesc în Republica Moldova. Astfel, a doua semnificație a denumirii disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” este: *Istoria românilor* în relație cu evenimentele istorice care privesc alte comunități etnice din Republica Moldova.

Acest al doilea sens presupune, în mod necesar, includerea în curriculum a faptelor istorice relevante pentru toate grupurile etnice, ceea ce conferă disciplinei un caracter incluziv, și nu discriminatoriu. Această abordare reflectă fidel diversitatea și pluralismul societății Republicii Moldova.

Prin urmare, denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” nu încalcă nici normele legale naționale, nici cele internaționale și, dimpotrivă, afirmă egalitatea tuturor cetățenilor Republicii Moldova.

Explicația de mai sus infirmă obiecțiile Consiliului de la punctele 4.11, 4.12, 4.13, și 4.14 din Aviz.

La punctele 4.3, 4.4, 4.5 și 4.6, Consiliul trece în revistă materialele prezentate de Ministerul Educației și Cercetării în sprijinul denumirii disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” și al angajamentului său pentru promovarea unei educații istorice incluzive. Cu toate acestea, Consiliul nu explică în ce mod și în ce măsură dovezile furnizate de Minister ar contraveni prevederilor legale, ceea ce afectează obiectivitatea Avizului și ridică semne de întrebare cu privire la imparțialitatea sa. La punctul 4.7, Consiliul observă în mod corect că „*aspectele ce vizează autoidentificarea națională reprezintă un subiect controversat în Republica Moldova, populația având o identitate complexă, deseori multiplă*”. La punctele 4.8 și 4.9, sunt prezentate date din ultimele recensăminte ale populației Republicii Moldova. Cu toate acestea, Consiliul omite să menționeze că autoidentificarea poate fi subiectivă și, uneori, eronată. Experții în educație și curriculum nu sunt obligați să valideze orice formă de autoidentificare, mai ales atunci când aceasta contravine standardelor științifice și consensului profesional din domeniu.

Consiliul creează o opoziție artificială între experții responsabili de elaborarea curriculumului și cetățenii care se autoidentifică diferit din punct de vedere etnic/național, fără a oferi însă o argumentare substanțială pentru respingerea opiniilor specialiștilor și pentru privilegierea percepțiilor de autoidentificare etnică/națională. Mai mult, Consiliul tratează drept incontestabilă existența unei

identități etnice moldovenești distincte de cea românească, ignorând astfel concluziile formulate de experții în științe umaniste și sociale.

Dacă s-ar admite existența unei etnii moldovenești distincte de cea română, în mod logic ar trebui recunoscută și existența unei „limbi moldovenești” distincte de limba română. Însă, atât *Constituția Republicii Moldova*, cât și consensul comunității științifice, confirmă că nu există o „limbă moldovenească” separată de limba română.

Prin urmare, termenul *românilor* din denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” desemnează vorbitorii de limbă română, indiferent de modul în care aceștia aleg să se autoidentifice. Această utilizare este în acord cu normele științifice și nu are caracter discriminatoriu. Așadar, poziția Consiliului, care favorizează un construct politic, ideologic și social în detrimentul expertizei academice și al cadrului constituțional, este lipsită de fundament obiectiv.

Privilegierea opiniei de autoidentificare în detrimentul expertizei specialiștilor ar conduce la consecințe absurde. De exemplu, aplicând aceeași logică, Consiliul ar trebui să dea dreptate unor eventuali petiționari care ar contesta manualele de biologie pe motiv că acestea promovează teoria evoluției, ignorând convingerile unor cetățeni care cred că apariția speciei *Homo sapiens* se datorează voinței divine. În acest scenariu, Consiliul ar trebui să considere că denumirea disciplinei *Biologia* este discriminatorie față de cetățenii care nu se autoidentifică drept susținători ai teoriei evoluției și că aceasta privilegiază nedrept persoanele care aderă la perspectiva științifică.

La punctul 4.10, Consiliul reține corect că, potrivit *Liniiilor directoare de la Ljubljana privind integrarea societăților diverse*, educația reprezintă un mijloc esențial de menținere și transmitere a elementelor-cheie ale identității, precum și una dintre cele mai eficiente căi de promovare a contactului și înțelegerii interculturale, contribuind astfel la formarea unui sentiment comun de identitate civică.

În acest sens, denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” este pe deplin conformă cu prevederile acestor linii directoare. Termenul *Românilor* reflectă și valorifică elementul esențial al identității culturale și istorice a majorității cetățenilor Republicii Moldova, iar includerea expresiei și *Universală* asigură cadrul instituțional necesar pentru integrarea dimensiunii interculturale. Astfel, această denumire susține atât păstrarea identității majoritare, cât și promovarea dialogului, înțelegerii reciproce și coeziunii civice într-o societate diversă.

În acest context, trebuie subliniat că argumentarea Consiliului contravine *Declarației de Independență a Republicii Moldova*, document fundamental care face parte integrantă din *Constituția Republicii Moldova*. Această Declarație condamnă explicit actele de natură colonială din anii 1775 și 1812 și reafirmă, cu fermitate, solicitarea adresată de Parlamentele mai multor state privind lichidarea

consecințelor politico-juridice ale *Pactului Ribbentrop-Molotov* și *Protocolului adițional secret*, încheiat la 23 august 1939 între guvernele Uniunii sovietice staliniste și Germaniei naziste.

Denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” este, în acest sens, o expresie directă a valorilor și obiectivelor cuprinse în Declarația de Independență. Ea reprezintă nu doar o reafirmare a unității istorice și culturale a românilor, ci și un act de recuperare a realității științifice care a fost suprimat în perioada sovietică.

Prin urmare, eliminarea termenului *Românilor* din denumirea disciplinei ar echivala cu o negare implicită a conținutului Declarației de Independență și o revalidare simbolică a consecințelor *Pactului Ribbentrop-Molotov* și *Protocolului adițional secret* – Pact denunțat în mod oficial încă de URSS și de Republica Moldova. A păstra această denumire nu înseamnă excludere sau discriminare, ci afirmarea unei memorii istorice conforme cu realitatea și cu angajamentele constituționale ale statului.

Mai mult, *Declarația de Independență a Republicii Moldova* fundamentează actul de proclamare a independenței pe o serie de acțiuni sociale și politice care au în comun afirmarea identității și a limbii române. Documentul menționează explicit că „*mișcarea democratică de eliberare națională a populației din Republica Moldova și-a reafirmat aspirațiile de libertate, independență și unitate națională*”, reflectate în documentele finale ale Marilor Adunări Naționale de la Chișinău din 27 august 1989, 16 decembrie 1990 și 27 august 1991, precum și prin actele legislative ale Parlamentului Republicii Moldova privind:

- decretarea Limbii române ca limbă de stat și reintroducerea alfabetului latin (31 august 1989);
- adoptarea Drapelului de stat (27 aprilie 1990);
- adoptarea Stemei de stat (3 noiembrie 1990);
- schimbarea denumirii oficiale a statului (23 mai 1991).

Aceste repere demonstrează că afirmarea limbii și identității române a stat la baza mișcării pentru independență și a edificării statului Republica Moldova.

La punctul 3.1, Consiliul citează din *Constituția Republicii Moldova*. Însă, dacă dorește să se conformeze în mod real și complet normelor constituționale, Consiliul are obligația să țină cont și de *Declarația de Independență*, care face parte integrantă din Constituție. Citarea și aplicarea prevederilor Declarației în deciziile Consiliului nu este opțională, ci esențială pentru asigurarea coerenței constituționale și respectarea temeiurilor istorico-juridice ale statului Republica Moldova. Curtea Constituțională de asemenea s-a pronunțat în favoarea corectitudinii *limba română*.

Tot la punctul 4.10, Consiliul afirmă că „Denumirea «Istoria Românilor» poate alimenta disensiunile interetnice și obstrucționa eforturile de construire a unei societăți coezive, multietnice, în care toți cetățenii se simt reprezentați în narațiunea istorică națională, contrar spiritului art. 26 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 3 lit. a) din Convenția UNESCO privind Lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului.”. Această afirmație a Consiliului este însă lipsită de fundament, întrucât nu este prezentat niciun mecanism plauzibil prin care simpla prezență a termenului *Românilor* în denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” ar genera disensiuni interetnice sau alte consecințe negative enumerate. Ministerul Educației și Cercetării a demonstrat, în răspunsul său, că atât conținutul disciplinei, cât și metodologia de predare acordă atenția cuvenită minorităților etnice/naționale.

Mai mult, există numeroase dovezi că cetățeni care nu aparțin etniei/naționalității române pot activa cu succes în limba și cultura română, promovând și apărând valorile acesteia. Ca exemple, pot fi menționați lingviștii și, respectiv, scriitorul și jurnalistul Marcu Gabinschi, Ion Dumeniuk și Alexandr Brodskii.

Prin declarația că „Denumirea «Istoria Românilor» poate alimenta disensiunile interetnice”, Consiliul trece cu vederea, într-un mod grav, o cauză majoră a acestor disensiuni: atitudinile românofobe și șovinismul velicorus, larg răspândite în societate. Simplul termen *Românilor* din denumirea disciplinei nu este cauza disensiunilor, însă persoanele cu astfel de atitudini românofobe vor interpreta acest termen drept motiv de conflict.

Atitudinile românofobe și șovinismul velicorus nu contribuie, dimpotrivă, împiedică „*eforturile de construire a unei societăți coezive, multietnice*”, scop declarat al Consiliului. În consecință, membrii Consiliului au responsabilitatea de a combate aceste atitudini și nu de a le legitima, cum au făcut-o atunci când au considerat drept libertate de exprimare declarația „*Principalul e să nu aibă sânge de român*”, rostită în martie 2020, la un post de televiziune, de către Igor Dodon, pe atunci Președinte al Republicii Moldova.

La punctul 4.18, Consiliul recomandă Ministerului Educației și Cercetării „*revizuirea denumirii disciplinei «Istoria Românilor», în scopul adoptării unei denumiri neutre din punct de vedere etnic și care să contribuie la consolidarea unei societăți incluzive, bazate pe recunoașterea și valorificarea diversității*”. Pe de o parte, Consiliul promovează adoptarea unei denumiri neutre din punct de vedere etnic însă pe de altă parte, solicită ca denumirea să recunoască și să valorifice diversitatea, care este, prin natura sa, etnică, conform conținutului aceluiași Aviz. Având în vedere rolul esențial al glotonimului *român* în istoria și întemeierea Republicii Moldova, o denumire care, în

contextul normelor legale și istorice ale țării, elimină termenul *românilor* capătă conotații românofobe. De asemenea, am demonstrat anterior că Avizul Consiliului este viciat prin faptul că omite să țină cont că denumirea corectă a disciplinei este de fapt „*Istoria Românilor și Universală*”, și nu doar „*Istoria Românilor*”.

Argumentarea Consiliului nu este obiectivă, ci părtinitoare și discriminatorie, deoarece ignoră date relevante pentru cazul în discuție. Statul Republica Moldova are un specific aparte: este un stat creat pe rămășițele disoluției Imperiului Rus și ale Uniunii Sovietice și reprezintă partea de est a Moldovei istorice care a contribuit esențial la formarea României. Republica Moldova nu este un stat independent, asemănător Elveției, SUA, Sloveniei sau Serbiei - exemplele pe care Consiliul le invocă. Atât Imperiul Rus, cât și URSS au fost state imperiale și totalitare, care au supus populația majoritară din actualele hotare ale Republicii Moldova unor politici sistematice de deznaționalizare, promovare a șovinismului velicorus și a românofobiei, împiedicând chiar și afirmarea publică a realității științifice referitor la denumirea limbii vorbite de majoritatea populației. În mod tendențios și grav, Consiliul ignoră această realitate istorică.

Mai mult, în argumentarea sa, Consiliul utilizează exclusiv exemple legale din state care nu au trecut prin astfel de traume istorice. Consiliul pentru Egalitate trebuie să rămână echidistant și nepărtinitor în examinarea cauzelor și, în acest sens, ar fi trebuit să analizeze și să țină cont de experiența țărilor care au trecut prin situații istorice asemănătoare Republicii Moldova, precum Coreea de Sud, Estonia, Letonia, Lituania și Ucraina.

În lumina documentelor analizate, considerăm că:

- denumirea disciplinei „*Istoria Românilor și Universală*” este justificată atât din perspectiva conținutului curricular, cât și din cea a normelor legale aplicabile;
- nu există dovezi obiective că această denumire ar genera discriminare sau marginalizare a elevilor aparținând comunităților etno-naționale conlocuitoare;
- Consiliul pentru Egalitate poate monitoriza periodic percepția și impactul denumirii disciplinei în rândul comunităților minoritare și poate propune ajustări pe viitor, dacă situația o va impune.

Decanul Facultății de Istorie și Filosofie

dr. Igor BERCU

